

*Malgrat ésser el programa republicà federal el programa democràtic que marxa més d'acort amb les aspiracions de Catalunya, no arribà a arrelar-se lo prècis per a que el poble català, més que el de cap altre regió, l'acceptés i el defensés amb més fé i ardiment que cap altre.*

*Emperò nosaltres som aixís: modernitat, sobre tot modernitat. Si en un principi s'admeté el programa republicà federal com el més pràctic, i per lo tan el més afi a les nostres aspiracions, no tardà en sortir un altre programa que, segons son contigut, era més democràtic i més republicà. . . .*

*I el poble espanyol, en plenes beçeroles de la educació política, inconstant sempre i aimador de tot lo modern (?), accepta el nou programa perquè promet més que l'altre, i aixís sorgeixen nous programes, nous partits, infinitat de capelletes en les que no s'hi rendeix un culte democràtic, emperó si s'hi venera an aquest o a l'altre que d'un ideal noble n'ha sapigut fer un ideal purament personalista, i allavors no és la fervorositat sacrosanta de que fa ús el poble en la nova capelleta, és el rebaixament moral de la multitud que, a força d'arrocegar-se obté del idol—i per idol entenem a tot aquell que d'una causa noble i d'un ideal sagrat, ne fa escambell per a arribar a la satisfacció de son egoisme personal—una lleugera concessió, una almoïna que rebaixa al qui la reb i denigra al qui la dona.*

*Totes aquestes consideracions són filles de la vergonya que més d'una vegada ens ha causat el veure la indiferència del poble espanyol devant del treball d'un home honrat que com En Pi i Margall, en sa vida política no hi recollí altre cosa que amargors i desenganyys.*

*Hermosos exemples els de aquells homes austers, Pi i Margall, Salmerón, Figueras, etz. . . etz. . . El poble sempre ha jutjat als homes polítics amb excessiva dureça, sense fixar-se que, moltes de les vegades, les rebequeries d'aquell fossin causa de la variació dels actes d'aquests.*